

«ΠΕΡΙ ΠΛΑΤΩΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΡΞ,,

Συνομιλία με τὸν Ἀκαδημαϊκὸ I. N. Θεοδωρακόπουλο

Στὴν παρακάτω συνομιλία μας ἐξετάσαμε θέματα ποὺ ἀφοροῦν τὴν Πλατωνικὴ φιλοσοφία καὶ τὸν Μαρξισμό, ὡς δύο ἄκρα ἀντίθετα τοῦ ἀνθρωπίνου στοχασμοῦ.

Ἄρχικὰ ἡ ἀφορμὴ δόθηκε ἀπὸ μιὰ παρατήρησή μου. Μιλώντας δηλαδὴ σχετικὰ μετὰ τὸ βιβλίον τοῦ «Ἀνάλυση τοῦ Πλατωνικοῦ Φαίδρου», τὸ ὁποῖο εἶναι σταθμὸς στὴ νεοελληνικὴ σκέψη κι' ἐρμηνευτικὴ τῶν κλασσικῶν κειμένων.

— Κύριε καθηγητά, τοῦτο τὸ θεσπέσιο Πλατωνικὸ ἔργον ὁ «Φαῖδρος», πιστεύω ὅτι εἶναι ἡ ὑψηλότερη ἐκδήλωση τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος. Τί οὐράνια γοητεία ποὺ ἐκφράζει κάθε σελίδα, κάθε στίχος! Ὅλα ἀναδίνουν μιὰ γαλήνη ποὺ θεώνει τὸ εἶναι. Καὶ ἀλήθεια, εἶναι ὅλα τόσο σοφὰ τοποθετημένα. Ἡ προσευχὴ τοῦ Σωκράτη στὸν δαίμονα τοῦ Ἀττικοῦ τοπίου εἶναι εὖν νὰ εἰσάγει στὸ πνεῦμα τοῦ ἔργου του, ποὺ εἶναι τόσο συνδυασμένο μετὰ τὴ φύση τῆς πνευματογέννας τούτης χώρας.

— Ὅλα εἶναι στὸν Πλάτωνα συμβολικά. Ὁ τόπος, ἡ στιγμή, τὸ θέμα. Φτάνει τὸ μεσημέρι στὴν Ἀττικὴ ἐνῶ ὁ Σωκράτης μιλάει ἀκόμα. Τοῦτο εἶναι καὶ τὸ μεσημέρι τοῦ Πλατωνικοῦ λόγου, τὸ ἀποκορύφωμά του. Ἡ Ἀθήνα κοιμᾶται τὸ λήθαργο τῆς ἀδιαφορίας. Αὐτὴ τὴν ὥρα εἶναι κι' ὁ Σωκράτης ἄγρυπνος, ὁ Πλατωνικὸς δηλαδὴ λόγος, τὴν ὥρα ποὺ τὸ λιοπύρι καὶ τὸ φῶς μεταβάλλει ὅλη τὴν Ἀττικὴν εἰς ἀληθινὸ ζώπυρον τοῦ πνεύματος, εἶναι τὸ σημεῖον τῆς ἀκμῆς τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ τοῦ λόγου τοῦ φιλοσόφου. Τώρα φανερόνεται ὅλος ὁ πυρωτὸς τῆς ψυχῆς του. Καὶ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ ἔχει συνείδηση ἀπόλυτη ὁ Πλάτων. Ἔτσι τὸ ἐκφράζει μετὰ τοῦτο τὸ συμβολικὸ ἀλλὰ καὶ τόσο ἀληθινὸ τρόπο.

— Ὅταν συμβαίνει νὰ μελετῶ Πλάτωνα καὶ μετὰ Μαρξ ἢ τὸ ἀντίστροφο, ἔχω τὴν ἔντονη αἴσθησιν, ὅτι ὁ Πλάτων εἶναι ἡ δροσερὴ, ἡ νεανικὴ ἡλικία τοῦ πνεύματος, ἐνῶ ὁ Μαρξ κάτι τὸ κουρασμένο καὶ γερασμένο.

— Πρόκειται περὶ ἐνὸς γηραλέου πνεύματος. Τὰ συμπτώματα εἶναι κυρίως ὁ περιορισμὸς τοῦ ἀπεράντου ἀνθρωπίνου διανοητικοῦ πεδίου ἀπὸ τὸν δογματισμὸν, ἡ ἀναγωγή εἰς μιὰ αἰτία, ἡ ἔλλειψη κάθε πνευματικῆς δροσιάς. Τὸ αὐτοσυναίσθημα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πολὺ πλούσιον. Δὲν ἐξαντλεῖ-

ται ἀπὸ τὸ μονότονο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸν οἰκονομικὸ τομέα. Καὶ κάτι ἄλλο ποῦ δὲν συνηγορεῖ ὑπὲρ αὐτοῦ: ἡ ἐποχὴ ποῦ ἔζησε ὁ Μάρξ δὲν ἐσκιάζετο ὅπως ἡ σημερινὴ ἀπὸ τόσα προβλήματα. Τότε ὅλες οἱ χώρες ἦταν ἀνοιχτές. Δὲν καταπίεζε τὸν ἄνθρωπο ἡ πόλη - χάος, ἡ τεχνοκρατία, ἡ γραφειοκρατία. Τί θὰ ἔλεγε ἂν ζοῦσε σήμερα;

— Τί νομίζετε γιὰ τὸ Κεφάλαιο τοῦ Μάρξ, γιὰ τὴν μεγάλη διάδοση ποῦ ἔχει καὶ τὴ θέση του στὴν κομμουνιστικὴ ἰδεολογία;

— Ἐχω σπουδάσει τὸ Κεφάλαιο καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ πρωτότυπο. Ὅπως δὴποτε, τοῦ ἔχουν δώσει μεγαλύτερη σημασία παρὰ ὅση ἀξίζει. Μὴ νομίζεις ὅμως ὅτι καὶ ἀπ' αὐτοὺς ἀκόμα διαβάζεται. Τυπικὰ μόνο κυκλοφορεῖ καὶ τοποθετεῖται στὴν κορυφή.

— Πῶς τὸ εἶδατε ἀπὸ ἄποψη ὕψους, εἶναι ἔργο μὲ λογοτεχνικὲς ἀρετές;

— Εἶναι γραμμένο χωρὶς τὴ χάρη τοῦ λόγου. Ὁ Μάρξ δὲν εἶχε συγγραφικὴ ἰκανότητα. Ἀδόκιμα σχήματα, χονδροκομμένες ἐκφράσεις γεμίζουν τὸ ἔργο. Μεταφράστηκε ὡστόσο εἰς πολλὰς γλώσσας.